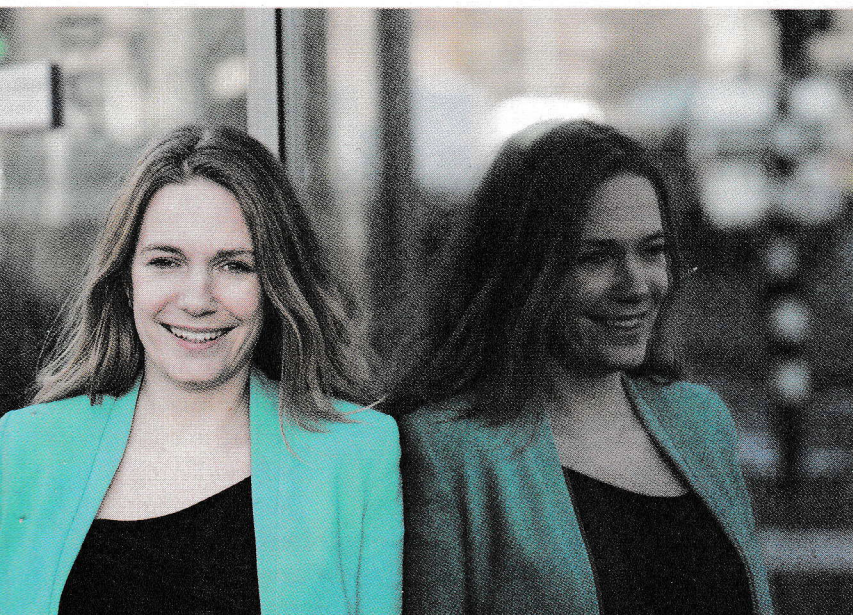

Schuldhulp moet persoonlijker

De schuldhulpverlening kan beter, vindt HvA-onderzoekster Tamara Madern. Met maatwerk en 'stapje voor stapje' is veel winst te bereiken. Op de lange termijn is dat beter voor mens en samenleving.

Tekst Steven van der Jagt Beeld George Maas/Fotonova

Tamara Madern onderzoekt oorzaken schulden

Tamara Madern is senior-onderzoeker aan de Hogeschool van Amsterdam (HvA),

lectoraat Armoede en Schulden. Zij promoveerde in september 2015 op het thema schulden. Madern stelt vast dat het in de huidige schuldhulpverlening ontbreekt aan afstemming op de beleavingswereld van de cliënt.

"Schuldenproblematiek is complex", legt ze uit. "Het lijkt eenvoudig. Je hebt meer uitgaven dan inkomsten, dus ontstaat er schuld. We vertellen je gewoon hoe je ervoor zorgt dat je weer meer inkomsten hebt dan uitgaven... en het probleem is opgelost." Was het maar zo simpel, laat Madern daar direct op volgen.

Er zijn veel factoren in het spel, die tot schulden leiden. Madern: "De invloed van je omgeving op jouw gedrag is bijvoorbeeld heel groot. Dat gaat bijvoorbeeld om normen en waarden. Niet iedereen heeft een opvoeding genoten waarin financieel gezond gedrag is aangemoedigd." Bovendien is het volgens de onderzoeker vaak lastig te bepalen wat financieel gezond gedrag eigenlijk is. "Is het verstandig

om je auto nu te laten repareren of gok je dat hij de komende jaren nog wel blijft rijden? Kans dat je dan nog duurer uit bent maar je weet niet wat de toekomst brengt en je daar verstandig op inspeelt."

Ook zijn er 'psychologische factoren', die kunnen bijdragen tot het ontstaan en in stand blijven van schulden. Madern: "Self-control is daar een voorbeeld van.

Hoe goed kun je jezelf behoeden voor impulsieve uitgaven? Maar ook: hoe nauwgezet ben je, hoe goed houd je de post bij, zodat rekeningen op tijd betaald worden? Ook aanpassingsvermogen speelt een rol. Kan iemand zijn uitgavegedrag op tijd aanpassen als er ineens minder inkomsten zijn?"

Eenmaal in de schulden ontstaat makkelijk een vicieuze cirkel. Het afbetalen van de ene schuld kan ten koste gaan van andere betalingsverplichtingen, zoals de huur en de zorgpremie. Zo kunnen schulden zich in snel tempo opstapelen.

Wie eenmaal diep in de schulden zit, kan vaak minder goed op de lange termijn denken. Men raakt gericht op overleven. Mensen verliezen het overzicht over hun financiële situatie. Ze raken als het ware mentaal verlamd en zijn daardoor niet meer in staat een goed financieel plan voor de lange termijn te maken.

Madern pleit daarom voor het nemen van kleine, overzichtelijke stapjes in de hulpverlening: "Mensen moeten leren stukje bij beetje weer grip op hun financiën te krijgen. Ze moeten als het ware aan de hand meegenomen worden. Help iemand

met het regelen van een automatische incasso, automatisch sparen of het openen van een aparte rekening voor de vaste lasten. Doe het één voor één. Het lijken gemakkelijke dingen, maar de ontreding van iemand met schulden kan het onmogelijk maken om zelf deze stappen te zetten. Zijn de kleine dingetjes op de rit, dan geeft dit een beetje rust en zelfvertrouwen. Mensen kunnen zich dan richten op de volgende stap."

Juist in deze focus op kleine stapjes schiet de huidige schuldhulpverlening volgens Madern tekort: "Dat begint al met de aanmelding. Mensen moeten een berg formulieren invullen over hun financiële situatie, terwijl zij het overzicht al kwijt zijn. We verwachten te veel ineens van mensen. Hun hoofd loopt over, zij hebben geen energie om de zaken rustig op een rijtje te zetten."

Volgens Madern moet hulp meer worden ingesteld op de persoonlijke situatie: "We leren mensen vaardigheden maar hun

'Het begint al met die berg formulieren'

wereld blijft instabiel, waardoor ze de rust niet hebben om iets aan hun schulden te

doen. Het is alsof we ze leren zwemmen en dan meteen in een woeste zee gooien. Madern vindt het lastig om in te schatten of de schuldhulpverlening haar bevindingen en aanbevelingen zal oppakken: "Iemand in kleine stapjes helpen om zijn leven op de rit te krijgen kost meer tijd en dus meer geld. Op de lange termijn levert dat echter winst op. Mensen krijgen meer grip op hun financiën en vallen minder snel terug in schulden."

Maderns aanbevelingen lijken in te gaan tegen de tijdgeest, van eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Zij zelf ziet dat anders: "Het getuigt juist van verantwoordelijkheid om te erkennen dat je het niet alleen afkunt en hulp nodig hebt."

Aanbevelingen uit het proefschrift van Tamara Madern staan in de 'Handreiking bevorderen van financieel gezond gedrag' op <http://winkel.nibud.nl/professionals/handreiking-bevorderen-financieel-gezond-gedrag>